

Scenariusz zajęć w oparciu o książkę Anny Czerwińskiej-Rydel pt. *Ziuk. Opowieść o Józefie Piłsudskim* dla uczniów klas IV-VI

Opracowała Natalia Rajczak, SP nr 199 w Łodzi

Czas trwania: 90 minut

Temat: „Nie wiadomo, nie wiadomo wcale, jak się wielkość w życiu rozpoczyna”, czyli o tym, co nas kształtuje.

I. Cele ogólne

- Rozwijanie zainteresowania dzieci biografią niezwykłego Polaka i genialnego przywódcy.
- Rozwijanie kompetencji czytelniczych, kształtowanie umiejętności analizy i interpretacji tekstu literackiego.

II. Cele szczegółowe

Uczeń:

- określa tematykę wiersza „Przed pomnikiem wielkiego człowieka”,
- uzupełnia informacje dotyczące biografii Józefa Piłsudskiego,
- wyjaśnia sens legendy o ognikach przy kościele w Powiewiórce w kontekście biografii Piłsudskiego,
- wymienia elementy, które wpływają na kształtowanie postaw i wartości człowieka – wskazuje te, które ukształtowały Piłsudskiego jako patriotę i potwierdza je przykładami z tekstu,
- wypowiada się na temat wpływu poszczególnych elementów na życie jednostki i hierarchizuje je,
- formułuje plany i pomysły na własną przyszłość.

III. Cele wychowawcze

- Uświadomienie uczniom, że wartości i postawy człowieka są wynikiem wielu różnych czynników, ale największy wpływ na to, jacy jesteśmy, mamy my sami, nie determinują nas okoliczności zewnętrzne.

IV. Formy pracy

- praca w parach,
- praca z całym zespołem klasowym.

V. Metody pracy

- heureka,
- elementy dyskusji,
- mapa myśli,

- zajęcia praktyczne – praca z tekstem, krzyżówka.

VI. Pomoce dydaktyczne

- książka Ziuk. *Opowieść o Józefie Piłsudskim*,
- krzyżówka dla uczniów (załącznik nr 1),
- propozycja mapy myśli do przygotowania w dużym formacie lub przerysowania (załącznik nr 2),
- polecenia dla grup opracowujących poszczególne zagadnienia (załącznik nr 3),
- czerwone i zielone karteczki do przeprowadzenia ewaluacji.

VII. Tok lekcji

Faza wprowadzająca

1. Czynności przygotowawcze (powitanie, sprawdzenie listy obecności).
2. Jeden z uczniów odczytuje wiersz *Przed pomnikiem wielkiego człowieka* Ewy Szelzberg-Zarembiny (Ziuk, str. 97).
3. Uczniowie określają tematykę wiersza.
4. Nauczyciel przedstawia cele lekcji – próba odpowiedzi na pytanie, co ukształtowało Józefa Piłsudskiego jako wielkiego człowieka, charyzmatycznego przywódcę i zaangażowanego patriotę i jakie elementy wpływają na to, kim chcemy być i kim ostatecznie się stajemy.

Faza realizacyjna

5. Uczniowie w parach na podstawie „Kalendarium z życia Marszałka” (Ziuk, str. 98-106) uzupełniają krzyżówkę, poznając w ten sposób elementy biografii Józefa Piłsudskiego.
6. Po sprawdzeniu odpowiedzi uczniowie przypominają zawartą w książce legendę o ognikach przy kościele w Powiewiórce i interpretują jej znaczenie w utworze dostrzegając, że ogniki zgasły, gdy pojawił się wielki przywódca.
7. Rozmowa na temat tego, co spowodowało, że dziś mówimy Piłsudskim jako wielkim człowiekiem, jakie elementy w jego życiu zdecydowały o tym, że przeszedł do historii. (Propozycje uczniów należy uporządkować w formie mapy myśli zgodnie z załącznikiem nr 2 i umieścić w widocznym miejscu, aby możliwe było uzupełnienie mapy po prezentacji efektów pracy w grupach).
8. Uczniowie zostają podzieleni na 5 grup (podział dowolny, losowy lub według pomysłu nauczyciela znającego zespół uczniów), z których każda opracowuje jeden ze wskazanych elementów: rodzina, szkoła, rówieśnicy i osoby z otoczenia, wypadki losowe, własne działania – (załącznik nr 3).
9. Nauczyciel nadzoruje pracę poszczególnych grup i udziela dodatkowych wyjaśnień.
10. Uczniowie prezentują efekty pracy, najważniejsze wnioski zostają zapisane na schemacie.
11. Uczniowie pod kierunkiem nauczyciela dyskutują, które z pięciu elementów są ich zdaniem najważniejsze w kształtowaniu światopoglądu, postaw i wartości. Uzasadniają swoje wypowiedzi w oparciu o przykłady z książki i własne doświadczenia. Nauczyciel nadzoruje przebieg dyskusji i w razie potrzeby zadaje

pytania pomocnicze. Ponieważ w książce akcentowana jest rola rodziny, uczniowie prawdopodobnie będą podkreślać jej znaczenie w życiu człowieka. Celem tego etapu jest uświadomienie uczniom, że są rzeczy, na które nie mamy w życiu wpływu i nie mogą one nas determinować (tu właśnie jest rodzina, której się nie wybiera). Kluczowe dla naszego rozwoju jest to, co my robimy z własnym życiem – nasze decyzje i wybory, których świadomie dokonujemy.

- Dlaczego rodzina jest ważna?
- Czy dzieci, które nie mają rodziców nie mają szansy na bycie wielkim człowiekiem?
- Dlaczego nie wszystkie dzieci Piłsudskich przeszły do historii skoro wszystkie miały tych samych rodziców i te same wpajane wartości?
- Czy szkoła tak jak ta przedstawiona w książce może nas inspirować do działania? Dlaczego?
- W jakim sensie kształtują nas inni ludzie i czy wszyscy jesteśmy tak samo podatni na ich wpływ? Od czego to zależy?
- Przypadki losowe, na które nie mamy wpływu, czy mają znaczenie?
- Co ma największy wpływ na nasze postawy i wartości?

Faza podsumowująca

12. Uczniowie mówią, kim chcieliby zostać, kiedy dorosną, czego chcieliby dokonać i co może im pomóc w osiągnięciu zamierzonych celów.

13. Nauczyciel zadaje pracę domową.

Znajdź pięć miejsc w Polsce, które upamiętniają Marszałka Józefa Piłsudskiego.

Dla chętnych: Kto ze współcześnie żyjących osób ma szansę twoim zdaniem stać się wielkim człowiekiem i zapisać się na kartach historii? Przygotuj prezentację na temat wybranej postaci.

14. Ewaluacja: uczniowie, wychodząc z sali, wrzucają do pudełka przy drzwiach karteczkę czerwoną lub zieloną, która stanowi odpowiedź na pytanie: Czy po dzisiejszych zajęciach lepiej znam postać Piłsudskiego i rozumiem, co pomogło mu stać się wielkim człowiekiem? Zielona – **tak**, czerwona - **nie**

VIII. Załączniki

Załącznik nr 1 – krzyżówka

Załącznik nr 2 – propozycja mapy myśli

Załącznik nr 3 – polecenia dla grup

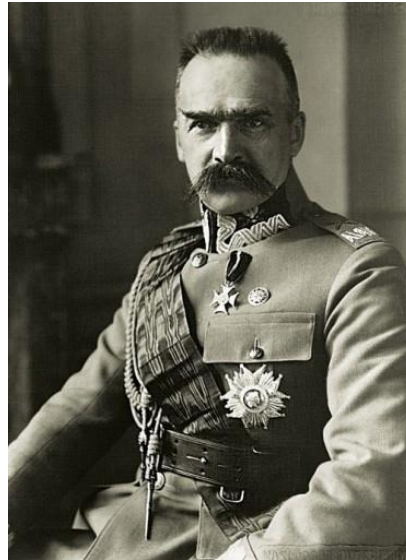
Załącznik nr 2 (Podane odpowiedzi są przykładowe.)

RODZINA

- Wszechstronne wykształcenie: edukacja domowa, poznawanie historii i kultury własnego kraju.
- Wpajanie przez rodziców idei równościowych, demokratycznych, szacunku dla drugiego człowieka.
- Wartości religijne – wspólna modlitwa, święta, sakramenty.
- Wychowanie patriotyczne.
- Wspólne spędzanie czasu na czytaniu polskich książek, rozmowie o bohaterach narodowych, spacerach.
- Nauka samodzielności, odpowiedzialności za czyny i słowa.
- Swoboda i czas na zabawę – zrozumienie i wsparcie.

WYPADKI LOSOWE

- Pożar w Zułowie zmusza rodzinę do przeprowadzki – żyją znacznie skromniej, a Zułów zostaje we wspomnieniach jako dziecięca arkadia.
- Śmierć matki, z którą Ziuk był bardzo związany.

SZKOŁA

- Edukacja domowa – mimo nasilenia procesów rusyfikacyjnych wyrasta w atmosferze miłości do kraju, poznaje jego tradycje, historię, kulturę, także wartości religijne.
- Uczy się języków obcych pod kierunkiem guwernantek.
- Uczęszcza do I Gimnazjum Rządowego, w którym buntuje się przeciw rusyfikacji.
- Podejmuje studia na Wydziale Medycznym w Charkowie.

WŁASNE DZIAŁANIA, SAMODZIELNE DECYZJE

- Tworzenie własnej modlitwy – zerwanie ze schematami i ograniczeniami.
- Próba znalezienia rozwiązania w sytuacji zgubienia się w lesie – odwaga, racjonalne myślenie, chęć działania zamiast bierności i rozpacz.
- Redagowanie gazety „Gołąb Załuski”.
- Zawiązanie „Spójni”.
- Decyzja o studiach medycznych i ich przerwaniu.
- Wstąpienie do socjalistów.
- Udział w przygotowaniu zamachu na cara – w konsekwencji zesłanie na Syberię.

RÓWIEŚNICY, OSOBY Z OTOCZENIA

- Znajomi z gimnazjum – samokształcenie i konspiracja w ramach działalności Spójni.
- Znajomość z Michałem Kancerem i przygotowanie zamachu na cara.
- Znajomości z powstańcami z okresu zesłania – krzewienie wartości patriotycznych i idei niepodległościowych.

Załącznik nr 3

Grupa I **RODZINA**

Wymieńcie członków rodziny Piłsudskich, weźcie pod uwagę również rezydentów dworu w Zułowie.

Czym zajmowali się rodzice Ziuka?

Jaka atmosfera panowała w rodzinie Piłsudskich, jak spędzali czas?

Jakie wartości przekazała Ziukowi rodzina?

Jakie działania podejmowali rodzice, żeby dzieci wyrosły na porządnym ludzi?

Grupa II **SZKOŁA**

Wymieńcie poszczególne etapy edukacji Ziuka.

Który etap był najważniejszy i dlaczego?

Jak Ziuk funkcjonował w I Gimnazjum Rządowym w Wilnie?

Grupa III **RÓWIEŚNICY, OSOBY Z OTOCZENIA**

Stosunek do osób pracujących w dworze Piłsudskich.

Koledzy z gimnazjum – cele powstania Spójni.

Znajomości z okresu zesłania i ich wpływ na światopogląd Piłsudskiego.

GRUPA IV **WYPADKI LOSOWE**

Jakie trudne sytuacje spotkały Piłsudskiego?

Co czuł i jak sobie z nimi radził?

Jak te sytuacje wpłynęły na jego życie?

GRUPA V **WŁASNE DECYZJE I WYBORY**

Czym wyróżniał się Ziuk na tle rodzeństwa? Przeanalizujcie moment zagubienia w lesie.

Jakie działania podejmował Ziuk, aby rozwijać swoje zainteresowania?

Jak zachowywał się wobec rusyfikatorów w szkole?

Jakie decyzje życiowe podjął i jakie były ich konsekwencje?